

ಪ್ರಣಮ್ಯ ಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಂ ದೋಷಾತೀತಂ ರಮಾಪತಿಮ್ |
ಪೂರ್ಣಪೋಧಾನ್ ಗುರೂನನ್ಯಾನ್ ಕುರ್ಮಃ ಸೂತ್ರಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹಮ್ ||

ಇದು ರಾಯರ ಅತ್ಯಂತ ಸರಳವಾದ ನಿರಾಡಂಬರ ಶೈಲಿ. ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥ-
ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಮಂಗಳಾಚರಣೆ ಹೀಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ಲೋಕ ಯಾರಿಗಾದರೂ
ಅರ್ಥವಾಗುವಂತಹದು.

ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮಂಗಳಶ್ಲೋಕವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇದೆ -

ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪೂರ್ಣಾಯ ದೋಷದೂರಾಯ ವಿಷ್ಣವೇ |
ನಮಃ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣನಾಥಾಯ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಠಪದಾಯಿನೇ ||

ರಾಯರ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹುದೇ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು. ಅನಂತರ -

ಸುಧೀಂದ್ರಗುರುಪಾದಾನಾಂ ಶಿಷ್ಯೇಣ ಶ್ರೀಶತುಷ್ಪಯೇ |
ರಾಘವೇಂದ್ರೇಣ ಯತಿನಾ ಕೃತೇಯಂ ತಂತ್ರದೀಪಿಕಾ ||

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳಿ
ಅವರನ್ನು ಗುರುಪಾದರೆಂದು ಕರೆದು ರಾಘವೇಂದ್ರೇಣ ಯತಿನಾ ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು
ಏಕವಚನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದು ರಾಯರ ವಿನಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಮಂಗಳಾಚರಣೆ ಶ್ಲೋಕಗಳು ಹೀಗೆ ಸರಳವಾಗಿದ್ದರೂ ಗ್ರಂಥದೊಳಗೆ ರಾಯರು
ಬಹಳ ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುವುದರಿಂದ ಕೃತಿಯು ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ
ಚಿಕ್ಕದಾದರೂ ಅಳದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೇ ಈ ಮಾತುಗಳ
ಪೂರ್ಣವಾದ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ವಾಕ್ಯಗಳು ಚಿಕ್ಕದಾದಷ್ಟೂ ಅರ್ಥವು
ಗಹನವಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು
ಕಾಣಬಹುದು. ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದು ಕಡೆಯಿಂದ ಓದಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಂದು
ಹೊರಟರೆ ಎಲ್ಲಾ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಕಷ್ಟ. ಕೆಲವು ವಾಕ್ಯಗಳು ಮಾತ್ರ
ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ರಾಯರ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಾ
ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾತಃಸ್ಮರಣೀಯರಾದ
ಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರಿಗೆ ರಾಯರ ಅಂತಹ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವಿದ್ದಿತು. ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ
ಅರ್ಥವಾಗದ ಯಾವ ರಾಯರ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೂ ಅವರು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಅರ್ಥವನ್ನು
ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾವು ಕೂಡ ರಾಯರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಅವರ ಗ್ರಂಥವನ್ನು
ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಾಯರೇ ಅನುಗ್ರಹ
ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ 'ತಂತ್ರದೀಪಿಕಾ'

ಶ್ರೀರಾಯರ ಮಠದ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಎದ್ದಾನ್ ಶ್ರೀಜೇಷ್ಠಿಯಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಪ್ರಭ ಎದ್ದಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿದ ಮೇರುಮಟ್ಟದ ಎದ್ದಾಂರಲ್ಲ ಓದಿದರು. ಚಮತ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸುಧಾವಿ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಧ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅನುವಾದಿಸಿದ ತೀರ್ಥ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಇವರಿಗೆ ೨೦೦೨ ರಲ್ಲಿ ಮಯಾಲಯ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳಮಠ ಮಠದಿಂದ 'ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಗೌರವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುವುದು.

ತಂತ್ರದೀಪಿಕಾ ಗ್ರಂಥವು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಣಾರೂಪವಾದ ಶ್ರೀರಾಯರ ಗ್ರಂಥ. ರಾಯರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿವೆ. ಪರಿಮಳ ಮತ್ತು ಭಾವದೀಪ-ಗಳು ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳಾದ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಮತ್ತು ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ತತ್ತ್ವಮಂಜರಿಯು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಣುಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ರಾಯರ ಚಂದ್ರಿಕಾಪ್ರಕಾಶವು ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕಾ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ಎಂದರೆ ಸೂತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಭಾಷ್ಯ. ಭಾಷ್ಯದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕಾ, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಚಂದ್ರಿಕಾಪ್ರಕಾಶ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ವ್ಯವಹಿತವಾಗಿಯೂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ರಾಯರು ನೇರವಾಗಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಆ ಗ್ರಂಥ ತುಂಬಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಗ್ರಂಥವೇ ಆಗಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಕೂಡ.

ರಾಯರು ತಮ್ಮ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

ಗುರುಪಾದಕೃತೋಪ್ಪಸ್ತಿ ಸಂಗ್ರಹೋ ಹೃದಯಂಗಮಃ |
ಪ್ರಸ್ಥಾನಭೇದಪ್ರೋಕ್ತಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹೋಽಥಾಪ್ಯಯಂ ಮಮ ||

"ಯದ್ಯಪಿ ಗುರುಪಾದರು (ಶ್ರೀವಿಜಯೇಂದ್ರರು) ಮಾಡಿದ ಹೃದಯಂಗಮ-ವಾದ ಸೂತ್ರಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹವಿದೆ. ಆದರೂ ಪ್ರಾಚೀನರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ನನ್ನ ಕೃತಿ ಇದೆ."

ಈ ಮಾತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ರಾಯರು ಸನ್ನ್ಯಾಯರತ್ನಾವಳೀ, ನಯಚಂದ್ರಿಕಾ, ತತ್ತ್ವಪ್ರದೀಪ, ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ನ್ಯಾಯಸುಧಾ, ತಾತ್ಪರ್ಯಚಂದ್ರಿಕಾ, ಖಂಡನತ್ರಯಟೀಕಾ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸೂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ತಂತ್ರದೀಪಿಕಾಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಗುಣಸ್ವವನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀವಾದೀಂದ್ರ-
ತೀರ್ಥರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

ಭಿನ್ನೈರರ್ಥೈರನೇಕಪ್ರಕರಣಭಗೀತೈರದ್ಯ ಮಧ್ಯಾಗಮಾಬ್ಧಿ
ಮತ್ಯಾ ಭೂಯೋ ವಿಚಿಂತ್ಯ ಶ್ರುತಿಪರಿಣತಯಾ ಶಸ್ತ್ರಯಾ ಸಂಗ್ರಹೀತೈಃ |
ಸೂತ್ರೇ ಶ್ಲೋಕೈಶ್ಚೋಪಿ ವ್ಯತಿವರ ಭವತಾ ಯೋಜಿತೇಷು ಪ್ರವಾಚಾಂ
ಮೂದೋ ಯಾದ್ಯಪ್ ನ ತಾದ್ಯಕ್ ತವ ಪುನರಿತರೈ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಪ್ರಬಂಧೈಃ ||

“ಪೂಜ್ಯ ಯತಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ರಾಘವೇಂದ್ರರೇ! ಮಧ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ
ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಸೂತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನು
ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಶ್ರುತಿವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತವಾದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ
ಮತ್ತೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಯೋಜನೆ
ಮಾಡಿದುದು ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಯಿತೋ ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷವು
ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ.”

ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ರಾಯರ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥಗಳು ಕೆಳಮಟ್ಟದವು ಎಂದು
ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚೀನರು ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ
ಆಪಾತತಃ ಏನಾದರೂ ವಿರೋಧವು ತೋರಿದರೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಎಲ್ಲಾ
ಪ್ರಾಚೀನರ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ
ಸಮರ್ಥಿಸಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಏಕೆಂದರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ ಮತ್ತು ಆ
ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಯರ ಉದ್ದೇಶವೇ ಬೇರೆ ರೀತಿಯದು.

ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರವಿಜಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಈ
ಗ್ರಂಥದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

ಸೂತ್ರಪಾತ್ರರುಚಿರಂ ಕಲಿತರ್ಥಿ ನ್ಯಾಯಪೂರ್ವಕ ಸುಧಾಜ್ಯಭರೇಣ |
ತಂತ್ರದೀಪಮನುಬೋಧಯದರ್ಥಂ ಭಾಷ್ಯವಾರ್ತಿಕಮಯಂ ತನುತೇಷು ||

“ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳೆಂಬ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಎಂಬ ಘೃತವನ್ನು ಪೂರ್ಣ-
ವಾಗಿ ತುಂಬಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವೆಂಬ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹಚ್ಚಿದ ತಮ್ಮ
ತಂತ್ರದೀಪಿಕಾಗ್ರಂಥವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುತ್ತದೆ.”

ಈ ರೀತಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಭದ್ರವಾದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ
ನೆಲೆನಿಂತ ಈ ಗ್ರಂಥವು ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಮತ್ತು ಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ಅವಲಂಬಿಸಿ ರಚಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸೂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಣೆ ಮಾಡುವಾಗ ಅನುವೃತ್ತಿ, ಅವೃತ್ತಿ, ಆಕರ್ಷಣ, ಅಧ್ಯಾಹಾರ, ಶೇಷ, ಮಂಡೂಕಪುಟಿ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಶಾಬ್ದಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಿವರಣೆ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಪಾಣಿನಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪತಂಜಲಿ ಮೊದಲಾದ ಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು, ಆಯಾ ನಿದರ್ಶನಗಳಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಪ್ರಕಾರವು ತಮ್ಮಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಲ್ಪಿತವಾದುದಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಸಲ ಆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಕಾರರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಸಲ ಕೇವಲ 'ಅನ್ಯೇ ತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ರಾಯರ ಈ ಗ್ರಂಥದ ಶೈಲಿಗೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಕೌಶಲವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಮತ್ತು ದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ತೃತೀಯಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸಾಧನೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಚತುರ್ಥಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಫಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ವಿಚಾರಮಾಡಲಾಗಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಆದ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ'. ಸಾಧನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದ 'ಅಥ'. ಫಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದ 'ಅತಃ'. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಃ ಥಾತಃ' ಎಂದು ಸೂತ್ರವಿನ್ಯಾಸವಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತಷ್ಟೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು 'ಅಥ' ಮತ್ತು 'ಅತಃ' ಶಬ್ದಗಳು ಶಬ್ದಸ್ವರೂಪದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಮೊದಲು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ 'ಅಥಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಿಜ್ಞಾಸಾ' ಎಂದು ಸೂತ್ರದ ರಚನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿ ಕಾರಣ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವೇದವೇ ಪ್ರಮಾಣವಾದ್ದರಿಂದ 'ವೇದಯೋನಿತ್ವಾತ್' ಎಂದೇ ಸೂತ್ರವಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೂ 'ಋಗ್‌ಯಜುಃ ಸಾವಾಧರ್ವಾಶ್ಚ ಮೂಲರಾಮಾಯಣಂ ತಥಾ | ಭಾರತಂ ಪಂಚರಾತ್ರಂ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವೇದಾನುಸಾರಿಯಾದ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ

ಮಾಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ 'ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಪದವನ್ನು ಗ್ರಹಣಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಅನುಮಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಶುಪತಾಗಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ನೈವ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಕುವರ್ತಕತ್' ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅಲ್ಲವಾದ ಕಾರಣ ಪಾಶುಪತಾಗಮವನ್ನೂ ನಿರಾಸಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. 'ಶಾಸ್ತ್ರಮಾನತ್ವಾತ್' ಎಂದು ಹೇಳದೆ 'ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್' ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಪದದಿಂದಲೇ ಭ್ರಾಂತಿಜನಕವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವಾಗ ಯೋನಿತ್ವಾತ್ ಎಂದು ಜ್ಞಾನಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಜನಕವಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನಸಾಧನವು ಉಂಟು. ಮಾಡುವ ಜ್ಞಾನವು ಯಥಾರ್ಥವೇ ಆಗಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯಾವ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು ಅಥವಾ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥವು ಅನುಪಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾಹಾರವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಅಧ್ಯಾಹಾರಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಸೂತ್ರವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಅಥಾತೋಬ್ರಹ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸಾ ಎಂಬ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಥ = ಅಧಿಕಾರ ಸಂಪತ್ತಿಯ ಅನಂತರ ಅತಃ = ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಮಹಾಫಲವಿರುವುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರವು ಎಂದು ಇಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಇದು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರವು ಏನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು 'ಕರ್ತವ್ಯಾ' ಮಾಡಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅಧ್ಯಾಹಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅರ್ಥ ಶಬ್ದದಿಂದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಅತಃ ಶಬ್ದದಿಂದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು ಅನುಪಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೇಷವೆಂದರೆ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಪದವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಧ್ಯಾಹಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಪಪತ್ತಿಯ ಪರಿಹಾರವೂ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ. ಇಲ್ಲಿ ಹಾಗಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯದ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷತೆಯೇ ಉದ್ದೇಶ. 'ಅಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಯ ಚ ತದ್ವೋಗಂ ಶಾಸ್ತಿ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವಿದೆ (೧.೧.೧೯). ಇಲ್ಲಿ 'ಶ್ರುತಿಃ ಮುಕ್ತಾವಪಿ' ಎಂಬ ಮೂರು ಪದಗಳನ್ನು ಶೇಷರೂಪವಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗ 'ಅಸ್ಮಿನ್ನಸ್ಯ ಚ ತದ್ವೋಗಂ ಶ್ರುತಿಃ ಮುಕ್ತಾವಪಿ ಶಾಸ್ತಿ' ಎಂದು ಸೂತ್ರದ ಒಟ್ಟು ಯೋಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಮಿನ್ ಎಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಸ್ಯ = ಈ ಜೀವನಿಗೆ ತದ್ವೋಗಂ = ಆ ಆನಂದಮಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಶ್ರುತಿಃ 'ಸೋಶ್ರುತೇ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಮುಕ್ತಾವಪಿ = ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಕ್ತಿ = ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂತ್ರದ ಒಟ್ಟು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ

ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಸಂಬಂಧವೇ ಜೀವನಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಐಕ್ಯವು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ-
ವಾದ್ಯರಿಂದ ಆನಂದಮಯಾದಿಗಳು ಜೀವನಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಆವೃತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಹೇಳಿದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ
ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು. 'ಛಂದೋಭಿಧಾನಾನ್ನೇತಿ ಚೇನ್ನ.....' (೧.೧.೨೫)
ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಛಂದಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಆವೃತ್ತಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಂದರೆ
ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಆಗ
'ಛಂದಃ ಛಂದೋಭಿಧಾನಾನ್ನೇತಿ ಚೇನ್ನ.....' ಎಂದು ಸೂತ್ರದ ಯೋಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.
'ಗಾಯತ್ರೀ ವಾ ಇದಂ ಸರ್ವಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಛಂದಃ
ಛಂದಸ್ಸೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಛಂದೋಭಿಧಾನಾತ್ ಗಾಯತ್ರೀ ಶಬ್ದದಿಂದ
ಛಂದಸ್ಸೇ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸೂತ್ರದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಭಾಗದ ಯೋಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಅನುವೃತ್ತಿ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪದವನ್ನು ಮುಂದಿನ
ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. 'ಗತಿಸಾಮಾನ್ಯಾತ್' (೧.೧.೧೦) ಎಂಬ ಸೂತ್ರವಿದೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲು 'ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿತ್ವಾತ್' (೧.೧.೩) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ
'ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ' ಎಂಬ ಪದವನ್ನೂ, 'ತತ್ತು ಸಮನ್ವಯಾತ್' (೧.೧.೪) ಎಂಬ
ಸೂತ್ರದಿಂದ 'ತತ್ತು' ಎಂಬ ಪದಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗತಿಸಾಮನ್ಯಸೂತ್ರದ
ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು. 'ಗತಿಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ ತತ್ ತು ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ' ಎಂದು
ಸೂತ್ರದ ಒಟ್ಟು ಯೋಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗತೇಃ ಎಂದರೆ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ
ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯಾತ್ ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತತ್ ತು
ವಿಷ್ಣುನಾಮಕ ಪರಬ್ರಹ್ಮನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಯೋನಿ ಜಗತ್ಕಾರಣತ್ವೇನ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.
ಇನ್ನೊಬ್ಬನು (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು) ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ 'ನೇತರೋನುಪಪತ್ತೇಃ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವಿದೆ (೧.೧.೧೬). ಇಲ್ಲಿ
ಹಿಂದಿನ ಸೂತ್ರದಿಂದ (೧.೧.೧೨) ಆನಂದಮಯಾದಿಃ ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ಹೀಗೆ ಅನುವೃತ್ತಿಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ 'ಆನಂದಮಯಾದಿಃ ನೇತರಃ ಅನುಪಪತ್ತೇಃ'
ಎಂದು ಸೂತ್ರಯೋಜನೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆನಂದಮಯಾದಿಃ ಆನಂದಮಯಾದಿಗಳು
ನೇತರಃ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಚೇತನರು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ
ಆನುಪಪತ್ತೇಃ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಮಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೋಕ್ಷಜನಕ
ಜ್ಞಾನ ವಿಷಯತ್ವವು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹೀಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಗ್ರಂಥವು ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಗಹನ-
ವಾದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ರಾಯರು ಮಾಡುವ ಮಂಗಳಾಚರಣೆ -